ЗЕЛЕНИ БАЛКАНИ
greenbalkans.org

федерация на природозащитни сдружения Зелени Балкани

Бюлетинът

брой VIII юли 2003 г. ISSN 1312-1693

Съдържание:

Експедиции по проекта НАТУРА 2000

VI световна конференция за дневните и нощни грабливи птици – Будапеща 2003 г.

Излезе от печат „Интерпретационен наръчник за хабитатите в Европейския съюз“

Посещение на Хуан Санчес от фондацията за опазване на черния лешояд

Пета министерска конференция „Околна среда за Европа“

Поморийско езеро

Наблюдения на огърличен папагал в България

Северно находище на белочела сврачка

Посещение в парк Кричим

Работни групи за алтернативен транспорт и екологично образование

Дейности в защитена местност „Мъртвицата“

Охрана на гнездата на царски орел

Опръстеняване на белоопашат мишелов

Осиновете си пациент на ЦРРРВ

Приключи проект „Сираци осиновяват сираци“

ЦРРРВ – CITES спасителен център

Приключиха експедициите на Зелени Балкани по проекта за изграждане на НАТУРА 2000 в България

През май, юни и юли екип на Зелени Балкани проведе три експедиции за проучване биоразнообразието в Източна Стара планина – Котленския Балкан, поречието на р. Луда Камчия, язовирите Камчия, Цонево и Тича, Айтовска, Камчийска и Еминска планина. Специалистите на Зелени Балкани са част от екипа, проучващ консервационно значими територии, които да бъдат включени в Европейската екологична мрежа НАТУРА 2000.

По време на трите експедиции са направени маршрутни отчети на птиците в различни типове местообитания и опръстенителни акции. Особено внимание бе обърнато на проучване на районите в Източна Стара планина, които са подходящи за реинтродуциране на лешоядни птици. С помощта на GPS са засечени координатите на подходящите скални масиви, както и известните гнезда на хищни птици в района. Открити са две гнезда на скален орел (*Aquila chrysaetos*), две гнезда на египетски лешояд (*Neophron percnopterus*) и едно гнездо на бухал (*Bubo bubo*). С лодка са изследвани поречието на р. Луда Камчия и язовирите Камчия, Цонево и Тича. Паралелно са събирани и данни за ихтиофауната, бозайниците, влечугите и земноводните. Наблюдавани са и някои интересни растителни вида, като българския ендемит айтоски клин (*Astragalus aitosensis*), единствените находища на който се намират в района на Айтос.

Провеждането на настоящето проучване е част от проект „Опазване на видове и местообитания: сближаване с ЕС“, който се финансира от Датското правителство чрез програма DANCEE. Една от основните задачи на проекта е създаването на база данни за потенциалните места по НАТУРА 2000, с цялата необходима за това информация, както и картиране на местообитанията, флората и фауната в тях. До края на годината предстои да бъде

завършено изследването на фауната на Източна Стара планина, Добруджа и Черноморското крайбрежие.

Изграждането на НАТУРА 2000 е част от ангажиментите приети от страната ни във връзка с присъединяването и към Европейския съюз. Създаването на мрежата е предвидено в две от директивите на ЕС, подписани от България: Директивата за запазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна и Директивата за съхранението на дивите птици. В тях се предвижда обявяването на т. нар. „зони под специална защита“ и „специално защитени зони“. През 2002 г., с приемането на Закона за биологичното разнообразие, изискванията на Директивите се въвеждат в нашето законодателство. В него е предвидено изграждането на Национална екологична мрежа и създаването на защитените зони. Те са нова за нашата страна форма на опазване на биологичното разнообразие. Според Закона за биологичното разнообразие „защитените зони са предназначени за опазване или възстановяване на благоприятното състояние на включените в тях природни местообитания, както и на видовете в техния естествен район на разпространение“. Целта е те да осигурят мерки за териториална защита на видовете и местообитанията, представляващи национален и общоевропейски интерес. Режимът на защитените зони цели интегриране на различните стопански дейности и устойчивото развитие на съответните райони.

Световна конференция за дневните и нощни грабливи птици – Будапеща 2003 г.

От 18 до 23 май в Будапеща – Унгария се състоя VI Конференция на Световната група за хищните птици. Присъстваха над 500 делегати от 47 страни, които разискваха различни въпроси свързани с етологията, систематиката, екологията и консервацията на дневните и нощните грабливи птици. Срещата бе отворена за всички, които се интересуват от двете групи (*Falconiformes* и *Strigiformes*). Участниците имаха възможност да представят своята дейност и да се запознаят с над 170 устни и постер презентации и научни статии.

Първият ден от Конференцията бе посветен на хищните птици в Унгария. Понастоящем в страната се срещат 34 вида дневни и нощни грабливи птици, 21 от които се размножават на нейна територия. Всеобщо признание получи работата на Унгарската група за хищните птици, чиито консервационни дейности могат да се използват като модел от другите държави. Пример за постигнатите от нея резултати е увеличаване числеността на царския орел и ловния сокол в Унгария.

През 1980 г. популацията на ловния сокол (*Falco cherrug*) в страната се оценява на 30 двойки, като сигурно известни са само 13 гнезда. През 2002 г. популацията нараства на 113 – 145 двойки, което е резултат от систематично прилаганите мерки за опазване на вида. След дискусии е отхвърлено предложението да се забрани вземането на малки на ловен сокол от дивата природа, въпреки драстичното намаляване на неговата численост в по-голяма част от ареала му.

След Втората Световна война популацията на царския орел (*Aquila heliaca*) в Унгария намалява драстично, като в края на 70-те са известни едва 20 размножаващи се двойки. През 2002 г. са известни 38 двойки, а успешно отгледаните малки са 63. Понастоящем в Унгария гнездят 61 – 65 двойки на царски орел. Интересно явление е „завръщането“ на царските орли от планините в откритите пространства. Все по-чести са наблюденията на птици загнездили на малки групи или на единични дървета в равнините, които в някои случаи са в голяма близост до натоварени пътни артерии. Интересно е, че някои птици са се приспособили да гнездят дори по стълбове на далекопроводи.

Излезе от печат новото издание на Зелени Балкани – „Интерпретационен наръчник за хабитатите в Европейския съюз“

Наръчникът се превежда и издава за първи път в България с цел подпомагане прилагането на новия Закон за биологичното разнообразие, както и изграждането на Националната екологична мрежа и европейската екологична мрежа НАТУРА 2000.

Наръчникът за хабитатите е справочно издание, което представя общоприетата интерпретацията на класификацията на хабитатите, включени в Приложение I на Директивата за „хабитатите“ на ЕС – един от основните рамкови документи за опазване на биоразнообразието и природните местообитания, които са от значение за Общността. Изискванията на Директивата се въвеждат в българското природозащитно законодателство от приетия през 2002 г. Закон за биологичното разнообразие.

Наръчникът се издава с финансовата подкрепа на Европейската общност – програма ФАР АКСЕС и е предназначен за специалисти в областта на природозащитата, държавни служители, научни работници, преподаватели във висшите учебни заведения и експерти в неправителствените организации, както и за всички останали, които се интересуват от опазване на дивата природа.

Обнадеждаващи са данните и за популацията на морски орел (*Haliaeetus albicilla*). Обявяването му за строго защитен вид през 1954 г., допринася за увеличаване на популацията му от 25 двойки през 1957 г., до 90 двойки през 2002 г. Днес 18 двойки на морски орел гнездят по поречието на Долен Дунав на територията на Унгария.

За съжаление има и видове, чиито популации в страната бележат спад – такива са орела змияр, малкия креслив орел, черната каня, късопръстия ястреб, вечерната ветрушка, малкия орел.

Един от акцентите на срещата бе катастрофалното намаляване на популациите на белоглавия лешояд (*Gyps fulvus*), черния лешояд (*Aegypius monachus*) и *Gyps rueppelii* в Ю. Азия (и поточно в Индия и Пакистан) през последните години. Изказаха се редица предположения, като преобладаваше становището, че причината за масовото измиране на птиците е свързана с вирусна епидемия и натравяне с пестициди. Сензация предизвика мнението изказано от американски ветеринари, че причината са бъбречни поражения, предизвикани от препарата Diclofenac - аналгетик и антиревматично средство, предписвано на хора. Препаратът, който предизвиква сериозни странични ефекти и при хората е бил широко използван за лекуване на домашни животни, които са основна храна за лешоядите. Не е ясно обаче защо от препарата не са засегнати други видове хищни птици и мършоядни бозайници.

Като част от научната програма на конференцията, Зелени Балкани представиха две научни статии, които са резултат на дългогодишната работа за опазване на царския орел в страната: **„Статус и консервация на царския орел в България в периода между 1994 и 2003 г.“** (съвместно с БДЗП) и **„Изследване върху хранителния спектър и гнездовото разпространение на Царския орел“**. Проучването на хранителния спектър е извършено в периода 1992 – 2002 г. в района на Сакар, Странджа, Дервенските, Светиилийските и Чирпанските възвишения, Родопите, Средна гора и Стара планина. Резултатите са получени при изследването на 158 отделни кости, както и козина, кожа и пера от 147 екземпляра бозайници, птици и влечуги. В резултат, в хранителния спектър на царския орел в Сакар планина са установени 19 вида гръбначни животни, а в Дервенските възвишения – 8 вида. Въпреки близостта и сходствата в климата и релефа на двете планини са установени различия в качествения и количествения състав на храната на птиците. Те вероятно са свързани с различия в числеността на популациите на жертвите и тяхното разпространение, в границите на ловните територии на отделните двойки. Установено е, че основен компонент в храната на орлите от Сакар планина е таралежът (*Erinceus conolor*), а в Дервенските възвишения – дивият заек (*Lepus europeus*), непосредствено следвани от домашната кокошка (*Gallus gallus domestica*). Лалугерът, който е основен компонент в храната на царския орел в поголяма част от ареала му, е установен сравнително рядко (едва 2 % за Сакар и 10 % за Дервенските възвишения). Интерес предизвикаха данните за някои от компонентите в хранителния спектър на царския орел, които се съобщават за първи път в България. Такива са жълтокоремникът (*Ophisurus apodus*), шипобедрената костенурка (*Testudo greca*), сребристата чайка (*Larus cachinans*), совоокият дъждосвирец (*Burhinus oedicnemus*), мускусна патица (*Cairina moschata*), зелениката (*Carduelis chloris*), черношипата ветрушка (*Falco tinnunculus*), домашното куче (*Canis familiris*) и сърната (*Capreolus capreolus*).

Като част от съпътстващата програма на срещата, участниците имаха възможността да посетят част от националните паркове в страната, както и различни ме стообитания на хищни птици.

Като резултат, от конференцията бяха приети 15 решения и декларации свързани с опазване на хищните птици, които впоследствие ще бъдат изпратени на националните правителства и заинтересованите организации.

Хуан Санчес от Фондацията за опазване на черния лешояд посети България

От 21 до 25 юни на посещение в България бе Хуан Санчес от Фондацията за опазване на черния лешояд. Целта на посещението му бе набелязване на подходящи места за реинтродукция на лешоядни птици в страната, подготовка на меморандум за сътрудничество с българското правителство, както и планиране на бъдещи съвместни дейности.

Хуан Санчес и екип на Зелени Балкани посетиха някои от основните райони свързани с работата на организацията за опазване на лешоядните птици – Източна Стара планина, Сакар, Източни и Западни Родопи, както и Центъра за рехабилитация и размножаване на редки видове в Стара Загора. Групата посети околностите на гр. Котел и Ришкия проход – в миналото основно местообитание на четирите вида мършоядни птици, обитавали България, както и подходящи местообитания за реинтродукция на белоглави и брадати лешояди в Източни и Западни Родопи.

Работата на Хуан Санчес на територията на България е свързана със ***Споразумението за съвместно осъществяване на реинтродукция на брадатия лешояд в България****, подписано на 30. 08. 2002 г. от МОСВ и Национална работна група за брадатия лешояд. Работната група е създадена по инициатива на Зелени Балкани с цел да реализира дейностите залегнали в* ***Плана за действие за възстановяване на гнездовата популация на брадатия лешояд****. В нея участват още ЦРПРВ - Стара Загора, Фондация „Льо Балкан“; Националните паркове Рила, Пирин и Централен Балкан; Природните паркове „Сините камъни“, „Русенски Лом“, „Врачански Балкан“ и „Витоша“; РИОСВ Хасково, Стара Загора и Велико Търново; СДП „Балкани“, Българска орнитологична централа, ДЗХИ, РВМС-ДВСК, Ветеринарна клиника „Аксис“ и независими експерти – доц. Андон Даракчиев и Любомир Профиров.*

На 29 – 31. 10. 2002 г. бе обсъден и утвърден и друг документ – ***План за действие за възстановяване и консервация на лешоядите на Балканите и прилежащите региони.***

Една от целите на посещение на испанския специалист бе подготовка за ратифицирането на **Меморандум за разбирателство за консервация на лешоядите в България.** Документът трябва да бъде парафиран от МОСВ и Консорциум от НПО. В Консорциума, освен български природозащитни организации, участват още: Франкфуртското зоологическо дружество (FZS), Фондация за консервация на черния лешояд (BVCF), Фондация за консервация на брадатия лешояд (FCBV), Бърдлайф Интернешънъл (BirdLife International), Кралското дружество за защита на птиците в Обединеното кралство (RSPB), Лигата за защита на птиците и Бърдлайф – Франция. Документът вече е подписан в Македония, изработва се и вариант за Албания. В рамките на Плана за действие в момента България изпълнява подготвителния етап – проучване на лимитарищите фактори и ограничаване на опасностите за бъдеща популация на лешояди. Следващата визита на представител на Фондациите за консервация на черния и брадатия лешояд в България, се очаква през месец октомври. Тогава се предвижда да бъде подписан от българското правителството и самият Меморандум за разбирателство за консервация на лешоядите. Документът засяга период от десет години. С подписването му МОСВ декларира, че е запознато с целите на Консорциума, подкрепя и симпатизира на международната кампания за възстановяване популациите на лешоядите и се ангажира с конкретни дейности в тази насока.

Хуан Санчес се срещна в София с вицепрезидента на Р България – г-н Марин, който прие присърце идеята за реинтродукция на лешоядни птици.

През юни г-н Марин посети с. Пелевун (Източни Родопи), където е разположена площадката за подхранване на лешоядни птици на Зелени Балкани и пусна на свобода белоопашат мишелов, възстановен след успешно лечение в ЦРПРВ-Стара Загора.

Охрана на гнездата на царския орел

Към края си е охраната на двете гнезда на царския орел, осъществявана от доброволци на Зелени Балкани. За съжаление през тази година една от двойките не успя да отгледа поколение, а в другото гнездо има само едно малко.

Понастоящем популацията на царски орел в страната се оценява на 25 – 30 двойки, като сигурно известни са 16 гнезда. На 7 и 8 юли екип на организацията обиколи 8 от тях, разположени в Странджа, Сакар и Дервенските възвишения. Едно от гнездата е изоставено от птиците, 7 от двойките са загнездили, а в 5 от гнездата са забелязани малки.

Като цяло наблюденията са, че тази година е по-слаба за царските орли и броят на успешно отгледаните малки е по-малък. Причините за това може да са различни, като твърде вероятно е да са свързани с хранителната база.

С грижа за защитена местност „Мъртвицата“

На 14 юни 2003 г. се състоя официалното откриване на възстановената ловна хижа край с. Поповица. Хижата се намира в района на защитената местност „Мъртвицата“ – последното находище на водна лилия във вътрешността на страната. Инициативата е на членовете на местната ловна дружинка, които са оградили с мрежа защитената територия, почистили са от мъртвата растителност езерото и канала, свързващ го с реката и са пуснали в него диви патици. В района на защитената местност са засадени 1100 фиданки предоставени от НУГ със съдействието на Зелени Балкани. На откриването присъстваха представители на Община Садово и кметство Поповица, които оказаха незаменима помощ при осъществяване на начинанието.

Това е поредната инициатива от страна на местните хора и администрация за опазване природата на територията на Общината.

Близо 7 години продължава сътрудничеството на Зелени Балкани с Община Садово, която е една от малкото в страната, работещи активно за опазване на дивата природа. С финансовата подкрепа на Общинска администрация – Садово, от 1996 г. Зелени Балкани осъществяват на територията на общината природозащитна програма, която включва: изготвяне на обща екологична оценка, извършване на мониторинг и контрол по опазването на околната среда, провеждане на екологична образователна програма в средните училища, обучение на учителите по биология, изработване и разпространение на информационно-образователни материали. Зелени Балкани осъществяват в района и различни консервационни дейности с приоритет опазване на заливните крайречни гори: изработка на макети на гнезда и птици за възстановяване на чапловата колония, поставяне на къщички и хранилки за диви пойни птици в заливната гора – с. Виница, поставяне на платформи за щъркелови гнезда. По предложение на Зелени Балкани, в момента е в ход законовата процедура за обявяване на две защитени местности на територията на общината: нощувка на малък корморан и Градинска гора – Заим Кория. Съвместно с община Садово, КНСБ и Националната служба по заетостта, Зелени Балкани разработиха през 1999 г. концепция за изграждане на Екопарк Марица. Проектиран с дължина над 40 км, паркът предвижда възстановяване на представителни за речната екосистема биотопи, дейности по залесяване, формиране на ливади и реинтродукция на редки видове, изграждане на велосипедни и пешеходни алеи, паркинги, места с беседки, ботанически пътеки и пр.

Опръстеняване на белоопашат мишелов

Екип на Зелени Балкани опръстенява единственото малко на белоопашат мишелов, останало в гнездото.

През май 2003 г. членове на Зелени Балкани наблюдаваха в околностите на с. Баня (Панагюрско) гнездо на белоопашат мишелов (*Buteo rufinus*) с три малки. Гнездото е лесно достъпно, което породи идеята малките да бъдат опръстени преди да го напуснат.

Две седмици по-късно екип на дружеството посети района и откри в гнездото само едно малко. Предполага се, че птиците са взети от жител на с. Баня, който при предишното посещение е забелязан да наблюдава гнездото и според думите на местните хора „по традиция“ отглежда хищни птици в двора си. Своевременно бе подаден сигнал до РИОСВ-Пазарджик, ДЛ Панагюрище и Полицейско управление – Панагюрище с настояване за проверка по случая. При направената проверка птиците не са открити в дома на нарушителя и според неговите твърдения са върнати в гнездото.

Последващите наблюдения за съжаление опровергаха думите му – в гнездото имаше само едно малко, което бе маркирано с пръстен на Българската орнитологична централа, а три седмици по-късно е забелязано да лети в района.

В резултат от осъществената проверка на нарушителя е съставен акт и наложена глоба.

Пета министерска конференция „Околна среда за Европа“ – резултати, коментари и участие на Зелени Балкани

Автор: Христо Николов

На 21 – 23 май в Киев (Украйна) се проведе най-значимото европейско събитие за 2003 г. в областта на околната среда – ***Петата министерска конференция „Околна среда за Европа“****.*

Форумите „Околна среда за Европа“ са една традиция, продължаваща вече 12 години. Те са най-значимите регионални екологични форуми, след срещите на върха в Йоханесбург и Рио. Участниците в Министерските конференции „Околна среда за Европа“ далеч надхвърлят географското и политическото понятие на Европа – участници са повече от 55 страни, в това число и САЩ. Официални делегати са не само правителствените делегации и министрите на околната среда, но и множество европейски и световни междуправителствени организации, между които Европейската икономическа комисия на ООН, Организацията по икономическо сътрудничество и развитие, Генералния директорат по въпросите на околната среда на Европейската комисия, Световната здравна организация, Европейския комитет по околна среда и здраве, Европейските офиси на UNEP и UNDP, Световна банка и много други. Във форума участват и големи НПО коалиции и мрежи като WWF International, Екофорум, Приятели на земята и др.

Зелени Балкани вече втора година получава правото да изпрати делегат на конференцията, което е сериозно признание за авторитета и работата на организацията.

Въпреки добрата първоначална концепция за провеждането на европейските екологични форуми и много високото представително ниво на взетите решения, за съжаление те все още не могат да доведат до ефективно стимулиране на общата европейска екологична политика.

Конференцията обсъди и прие няколко важни политически решения – протоколи и декларации, в това число и една нова международна конвенция.

Подписан беше Протокол за регистрация на трансграничните замърсявания към Конвенцията за достъп до информация (Орхуската конвенция). Протоколът е подписан от 34 страни.

Беше подписан нов Протокол за механизмите на стратегическата екологична оценка, който е необходим за влизане в действие на Конвенцията за оценка на влиянията върху околната среда в трансграничен контекст. Протоколът е подписан от 33 страни.

Много интересен е следващият протокол, който за съжаление беше подписан само от 22 страни, между които и България – Протокол за гражданска отговорност и компенсация на загубите, причинени в резултат на трансграничното замърсяване от промишлени аварии.

Важно събитие беше приемането от Министерската конференция „Екологична стратегия за страните от Източна Европа, Кавказ, Централна Азия“. Документът предизвика противоречиви мнения по отношение на неговите професионални качества, но безспорна е ползата му като инструмент за укрепване на международното сътрудничество и най-вече за привличане към т.нар. европейска група на нови страни от района на Кавказ и Централна А зия.

Изключително интересно събитие беше приемането на една нова европейска конвенция, наречена Карпатска конвенция, насочена към опазване на околната среда и устойчиво развитие на страните в района на Карпатите (Унгария, Румъния, Сърбия, Черна гора, Словакия, Чехия и Украйна, очаква се присъединяването и на Полша). Идеята на Конвенцията е да осигури политически и икономически условия за съхраняването на големи пространства запазено биологично разнообразие и ландшафт в района на Карпатите.

Обсъдени бяха някои документи по отношение на енергийната ефективност, които за съжаление нямат стойността на междуправителствени споразумения и конвенции.

По-голямо внимание ще отделим на приноса на Киев 2003 към европейското биологично разнообразие. Ако трябва да се каже с едно изречение, този принос по мнението на наши и международни експерти е незадоволителен. На темата бяха посветени два часа от Конференцията. Като резултат беше гласувана **Киевската резолюция за биологично разнообразие**, която в голяма степен напомня на ангажиментите,

Участие на Зелени Балкани във форума

Участието на Зелени Балкани не се изразява единствено в изпращането на представителя (Христо Николов), но и на един дълъг процес, продължил повече от една година, свързан с подготовката на паралелния форум „Околна среда за Европа“.

Зелени Балкани, съвместно със CEEWEB (Централна и Източноевропейска група за опазване на биологичното разнообразие) проведе серия от анкети и интервюта в десет Източноевропейски страни, целта на които беше да бъдат оценени качеството на правителствената политика в областта на биологичното разнообразие.

В следващия брой ще бъде публикуван текста на българския доклад, който бе представен на Петата Министерска конференция в Киев, както и на Втората Международна конференция за Екологична Защита на Планетата Земя (5 – 8 юни 2003, София).

поети от Софийския форум „Околна среда за Европа“ през 1995 г., където беше приета Общоевропейската стратегия за опазване на биологичното и ландшафтно разнообразие. Въпреки че текстовете на Резолюцията са недостатъчно конкретизирани и обосновани, тя има и своето политическо значение, като напомня основните ангажименти на правителствата, както по отношение изграждането на Общоевропейската екологична мрежа, така и по развитие на международното сътрудничество за съхранение на важни, ключови ландшафти и екосистемни комплекси като гори, влажни зони, аграрни екосистеми и др. Отделено е внимание и на проблема с инвазивните интродуцирани видове, въпреки че не са приети достатъчно конкретни ангажименти за решаването му. Няколкото реда, отделени на сектора „Финансиране на биологичното разнообразие“ са всъщност изпразнени от съдържание, като отново няма конкретни ангажименти както на донорите, така и на правителствата. Специалното приложение на Резолюцията разглежда изграждането на Общоевропейската екологична мрежа. Тези, които не са запознати с процеса могат да оценят това приложение като стъпка напред, но всъщност тази стъпка е прекалено малка и доста плаха. Отново е налице липса на конкретни ангажименти и споделяне на отговорностите. Едва в края на приложението е направен опит да се „напомни на читателите“ кои са основните играчи в изграждането на Общоевропейската екологична мрежа – показани са ангажиментите на Европейския център за опазване на природата, ЮНЕСКО, Конференцията на министрите по защита на горите и Парламентарната асамблея на Съвета на Европа.

Един от най-големите недостатъци не само на Киевската резолюция по биоразнообразието, но и на цялата Киевска среща е, че не бе признато официално неизпълнението на Софийската стратегия (Общоевропейска стратегия за опазване на биологичното и ландшафтното разнообразие).

Поморийско езеро

Автор: Градимир Градев

В началото на месец май 2003 г., група експерти и доброволци на Зелени Балкани посети района на Поморийското езеро. Поводът за експедицията бе наблюдение на колониално гнездящите птици и проучване на видовия състав на бозайниците, земноводните и влечугите, обитаващи лагуната край Поморие.

Част от наблюденията бяха концентрирани върху изкуствените острови, изградени от доброволци на Зелени Балкани и Британския тръст доброволци за консервация. Благодарение на тях броят на гнездящите в района гривести рибарки (*Thalasseus sandvicensis*) нарастна от 6 през 1997 г., на 450 през 2002 г. Това превръща колонията в най-голямата за България по отношение на гривестата рибарка.

Очакванията на екипа да наблюдава и тази година живописната колония от рибарки не се оправдаха. В района бяха наблюдавани около 200 гривести рибарки, които се придържаха до островите и нощуваха на разположените в близост дървени колове. За съжаление гнездящи птици не бяха регистрирани. Фактът беше изненадващ, тъй като на 18 април 2003 г. при извършване на мониторинг на орнитофауната, екип на Зелени Балкани наблюдава в района между 1300 и 1500 гривести рибарки, които заемаха гнездови територии и демонстрираха брачно поведение.

Без отговор остава въпросът, защо при наличието на подходящи условия за гнездене, птиците не се размножават в района на езерото. Въпреки че високите пролетни води предизвикаха заливане на изградения дървено-насипен остров, бетонните острови останаха над нивото на водата и осигуряваха добри условия за загнездване. Възможно е причината да е свързана с факта, че пясъкът на част от бетонните острови бе пропаднал под нивото на стената им, което при евентуално загнездване на птици ще ограничи възможността им да наблюдават околността.

В непосредствена близост до изкуствените острови, на малка пясъчна коса бяха регистрирани 25 гнездящи двойки саблеклюни (*Recurvirostra avosetta*) с различен брой яйца в гнездата (от 1 до 5), 3 двойки кокилобегачи (*Himantopus himantopus*), 3 двойки речни рибарки (*Sterna hirundo*), 2 двойки малки белочели рибарки (*Sterna albifrons*). Наличието на гнездящи птици в близост до островите показва, че по всяка вероятност безпокойството не е лимитиращ фактор за загнездването на гривестите рибарки.

Проведените наблюдения показват необходимостта от ремонт и възстановяване на насипните острови, които ще бъдат осъществени при предстоящата през месец септември международна работна ваканция.

В района на езерото бяха събрани погадки и хранителни остатъци на керкенез, домашна кукумявка, забулена и горска ушата сова, изследвани бяха различни следи от жизнената дейност на различни видове: отпечатъци от лапи, маркировка на територията, изпражнения, убежища и места за почивка, хранителни остатъци. Събирани бяха и мъртви екземпляри, главно около шосето, преминаващо успоредно на западния бряг на езерото. При това бяха установени 21 вида бозайници постоянно или временно пребиваващи на територията и акваторията на Поморийско езеро, 5 вида земноводни и 9 вида влечуги.

Събраната информация ще бъде използвана при предстоящото изготвяне на План за управление на Защитена местност „Поморийско езеро“.

Наблюдения на огърличен папагал (*Psittacula krameri*) в България

Огърличният папагал е средно голям (39 – 43 см), с дълга клиновидна опашка, надминаваща половината от дължината му (до 26 см). Окраската на тялото е изумруденозелена. Мъжките птици имат черен „лигавник“, който преминава в тънък пръстен около врата, оцветен в черно и розово-червено. При женските този пръстен липсва и главата е изцяло зелена. Окото им е жълтеникаво с оранжево-червен пръстен от непокрита с пера кожа.

Огърличният папагал има най-обширен ареал на разпространение сред всички видове папагали в Стария свят. Разпространен и е в Централна Африка и Южна Азия. Обитава савани, резредени гори и обработваеми площи. Въпреки че е характерен предимно за райони с тропичен климат среща се и на голяма надморски височина (до 1600 м в планините на Индия и до 2000 м в Африка). Има 4 подвида, които са твърде близки по външен вид и се различават по размера на човката, крилата и опашката: *P. k. parvirostris* – разпространен от Източен Судан до Северна Етиопия и Сомалия; *P. k. krameri* – от Сенегал до Западна Уганда и Южен Судан; *P. k. borelis* – от Пакистан до северна Индия и от Непал до Бирма; *P.k. manillensis* – Индия и Шри Ланка.

Като декоративна птица огърличният папагал се отглежда в цял свят. За целта са селектирани редица негови разновидности. Избягали или пуснати на свобода екземпляри се размножават в природата и са успешно интродуцирани в 35 страни от всички континенти (с изключение на Австралия и Антарктида). Приспособява се отлично към новите условия, като обитава редки гори, плантации, паркове, градини, площи заети със селскостопански култури. Храни се с различни диви и културни видове като конски кестен, ябълка, круша, слива, глог, котонеастер, ягода, ечемик, грах и др. В Индия и Западна Африка нанася вреди на селското стопанство като унищожава значителни количества царевица, пшеница и др. Понастоящем огърличният папагал е интродуциран в редица страни в Западна Европа (Англия, Шотландия, Уелс, Германия, Австрия, Белгия, Холандия, Швейцария, Франция). Според различни източници тази птица все по-често е регистрирана на територията на Балканския полуостров. Така например, първото съобщение за размножаваща се двойка в Турция е от 1974 г., а понастоящем стабилни популации на вида съществуват в поне три от големите градове на страната.

За България са известни 2 съобщения за наблюдението на вида*. На 25. 10. 1996 г. четири птици са забелязани на Южното Черноморското крайбрежие, а на 11. 05. 1998 г. два екземпляра са наблюдавани в района на Созопол.

По време на теренна работа Зелени Балкани установиха вида

на три места в Югоизточна България. През лятото на 1997 г. Илиян Стоев наблюдава ято огърлични папагали, прелитащи над гр. Царево (Южно Черноморско крайбрежие), а през 1999 г. Костадин Колишев наблюдава в продължение на 1 месец един екземпляр в района на с. Щит (Сакар планина). На 16 януари 2001 г., при минусови температури и дълбок сняг, Константин Дичев отчита една птица в района на Свиленград.

Тези отделни наблюдения показват, че пребиваването на вида в България е случайно и на територията на страната попадат скитащи птици, долитащи вероятно от Република Турция.

**** Информация от Крис Бътлър http://users.ox.ac.uk/~wolf0977/project-parakeet.html***

Северно гнездово находище на белочела сврачка (*Lanius nubicus*) (*Aves: Laniidae*) в България

Автори: Любомир Янков, Павлин Желев, Николай Арабаджиев, Дилян Георгиев

На 05. 06. 2003 г. при изследване на орнитофауната в района на Сърнена Средна гора (околностите на гр. Стара Загора) екип на Зелени Балкани регистрира един мъжки екземпляр белочела сврачка. Птицата е кацнала на нисък храст в долината на р. Табашка, която се влива от изток в р. Бедечка. Наблюдението е извършено на около 500 м преди мястото на вливане на притока.

Това е най-северното наблюдение на вида във вътрешността на страната по време на гнездовия период.

Работни група за екологично образование и алтернативен транспорт в Стара Загора

Автор: Цвета Дичева

На 6 юни по предложение на Зелени Балкани, в РИОСВ - Стара Загора се състоя среща, на която се създадаха работни групи за екологично образование и алтернативен транспорт. Инициативата е в рамките на отбелязването на Световния ден за опазване на околната среда и организираната от МОСВ „Зелена седмица“.

Обединени от мотото "Опазване на дивата природа – ЗАЩО НЕ", в работната група за екологично образование се включиха представители на РИОСВ - Стара Загора, Община Стара Загора, Педагогическия факултет на Тракийския университет, Младежкия общински съвет и парламент, Млад кмет на Стара Загора, Професионална гимназия по биотехника и химични технологии „Менделеев“ и Зелени Балкани. Създаването на работната група цели подобряване на заниманията по екологично образование в средните училища и университетите, повишаване на екологичната култура и знания на младежите. Членовете на работната група се обединиха около становището, че това ще способства за съзнаване на собствената отговорност и изграждането на активна гражданска позиция по отношение на въпросите, свързани с опазване на природата. За целта те изказаха готовност да подкрепят осъществяването на различни теренни дейности, провеждане на екологични работни ваканции, познавателни екскурзии, залесявания, зелени училища и др. Приет бе меморандум за сътрудничество между участниците в сформиралата се работна група. Оттук нататък от тяхната активност и инициативност зависи реалното изпълнение на предвидените дейности, изграждането на природозащитно съзнание и позитивна нагласа в младите хора.

Създаването на работната група за алтернативен транспорт е продължение на организираната от Зелени Балкани и ЕС „За Земята“ кампания в Стара Загора за популяризиране на алтернативния транспорт. ЕС „За Земята“ работи близо 6 години в тази насока. За целта провежда велосипедни шествия в София, отбелязвайки 15 май – Международния ден за акции против промяната в климата и 22 септември – Денят без коли. За пръв път тази година 15 май беше отбелязан паралелно с велосипедни шествия в два града на страната – София и Стара Загора. Шествията се радваха на голям обществен интерес и подкрепа, което породи и идеята за създаване на работната група. Първата и среща на работната група се състоя с неоценимата подкрепа на РИОСВ - Стара Загора. На нея бяха маркирани основните проблеми пред велосипедистите, възможностите за решаване, мненията на различните участници. Приета бе програма за създаване на условия за алтернативен на автомобилния транспорт, която предвижда: създаването на паркоместа за велосипеди, изграждане на мрежа от велосипедни алеи и подобряване на градския транспорт. На срещата беше обсъждано и отбелязването на Европейската седмица на мобилността 16 – 22 септември 2003 г. Кампанията се проведе за първи път през 2002 г., когато в нея се включиха 320 града от 21 страни. Централният фокус на Европейската седмица на мобилността през тази година ще бъде ДОСТЪПНОСТТА. Целта е да се популяризират мерки, които да осигурят устойчива мобилност за всички хора в градската среда, като посрещнат нуждите на отделните групи в обществото. В тази връзка кампанията може да се разглежда като част от отбелязването на Европейската година на хората с увреждания.

Посещение на доброволци на Зелени Балкани в парк „Кричим“

Автор: Даниела Митева

На 20 юли група доброволци от Зелени Балкани придружени от инж. Маргов, посетиха парк „Кричим“ като част от проекта „Мобилизиране на доброволческата активност и привличане на младежи в природозащитни дейности“ .

Паркът е основан в началото на XX век от запаления природолюбител – княз Фердинанд. През 1947 г. е национализиран с решение на Великото Народно Събрание. През 60-те години на миналото столетие по партийна поръчка той е разширен и в него е въведена строга геометрична система, присъща за градските паркове. По-късно някои от алеите са закрити, а строгите геометрични линии са смекчени с цел парковата композиция да има максимално естествен вид. Паркът остава собственост на държавата до 1998 г., когато правата на Кобургите са възстановени. Днес той се простира върху 238 ха. Състои се от ботаническа градина, заемаща най-голяма територия (около 170 ха), оранжерия, овощна градина и ловно стопанство. Парк „Кричим“ е известен с голямото си разнообразие от растителни видове, намиращи се предимно в ботаническата градина. По тази причина през 2000 г. е обявен за защитена територия. Благодарение на иригационната система, използваща вода от близката река Въча, в парка се поддържа богата колекция от храстови и дървесни видове.

Доброволците на Зелени Балкани придружени от специалисти по парково строителство и лесовъдство, успяха в рамките на няколко часа да разгледат повече от 70 дървесни вида, храсти, увивни и водни растения.

Център за рехабилитация и размножаване на редки видове – Стара Загора

Осиновете ни !!!

Автор: Петя Попадийска
Рисунки: Елена Кметова

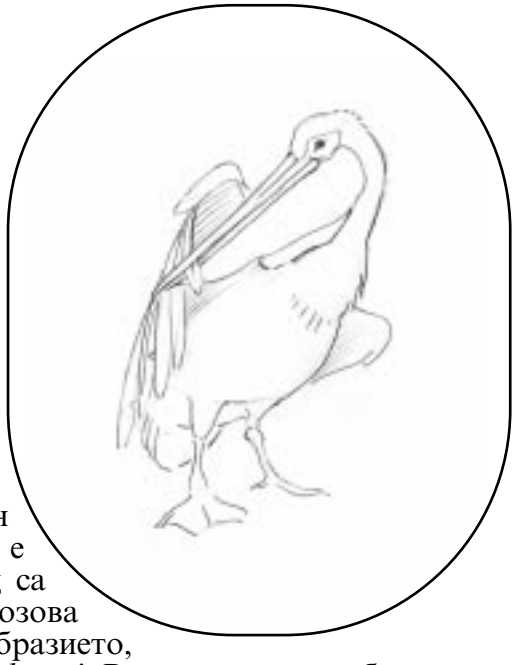

Здравейте! Аз съм Грую и съм натоварен със задачата да ви представя инициативата за осиновяване на пациенти на Центъра за рехабилитация и размножаване на редки видове. Такава идея вече е разработена по света, а сега ние я прилагаме за застрашените от изчезване видове, отглеждани в ЦРРРВ. Смятам че няма нужда да ви обяснявам какво представлява ЦРРРВ, така че без да губя повече време, ще ви занимая със скромната си личност. Аз съм розов пеликан (някои може и да са ме разпознали) и попаднах тук още като младеж, когато бях ранен от бракониери. Откъде знам, че са бракониери ли? Отговорът е невероятно прост: всички, които стрелят по птици от моя вид са бракониери! Не, не си мислете, че съм надута, самовлюбена, розова топка пера, просто видът ми е включен в Закона за биоразнообразието, което автоматически прави стрелбата по мен незаконна. Но, *basta*! Всъщност не трябва да ви плямпам толкова за себе си (макар че съм доста приятна тема).

Искам да споделя с вас щастието си, а и това на моята госпожа. Причината е много простичка. Ние, нещастните деца на природата, осъдени никога да не се насладим на красотите и, ние, осиротелите, преоткрихме щастието! И то се появи от най-неочаквана страна - от деца в подобно положение. Но нека ви разкажа как се случи всичко...

Деца от Дом за отглеждане и възпитаване на деца, лишени от родителски грижи „Мария Терезия“ – Стара Загора изявиха желание да ни осиновят. Това стана възможно и с помощта на моите приятели – доброволците от Зелени Балкани, които написаха необходимия за случая проект и мечтите станаха реалност. И така сега аз и моята любима сме осиновени от ДОВДЛРГ „Мария Терезия“.

Щастлив от случилото се, искам не само да го споделя с околните, но и да направя така, че моите другари по съдба - останалите пациенти в Центъра, да го изпитат – да усетят радостта от това да бъдат обичани, да знаят че някой се е погрижил за тях... е, не че доброволците, които се грижат за нас, не ни обичат, но друго си е да знаеш, че си имаш Осиновител.

И така, доста се поувлякох. Така че ще премина към същността:

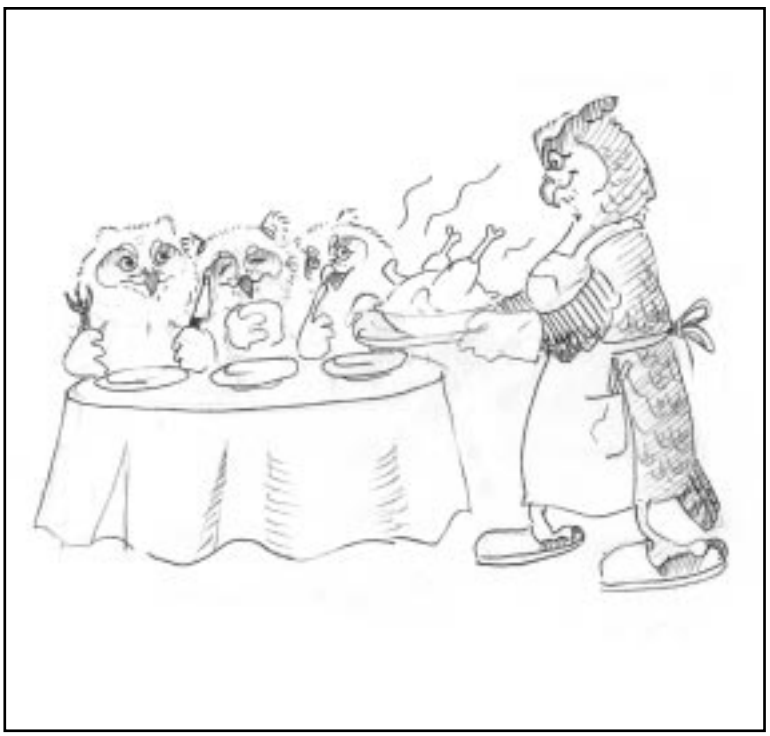

Какво представлява осиновяването?

Думата „осиновяване“ не е много точна. При нас тя придобива нов смисъл. На вас няма да ви се наложи да си приберете някой звер (като мен) в дома си, да му чистите, да го храните, да го галите по главичката и въобще да полагате всички грижи, които са необходими за един домашен любимец. Това би било неразумно по няколко причини. От една страна отглеждането на редки и застрашени видове като нас е забранено в частни домове. От друга страна, отглеждането ни никак не е лесно и можем да създадем множко проблеми. Та осиновяването всъщност е поемането на финансовата издръжка за определен период от време на даден пациент. И така, вие само закупувате закуските ни, а грижите за нас се полагат от доброволците на Зелени Балкани и ветеринарни специалисти.

Защо е необходимо осиновяването ?

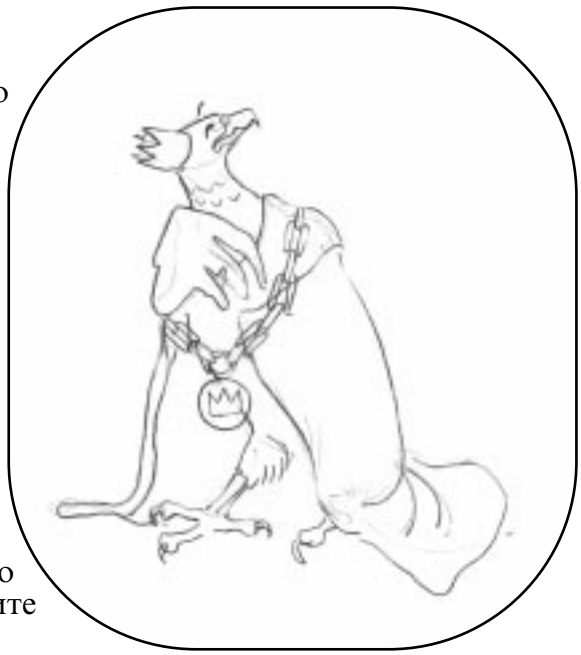

Както може би сте се досетили, причините са главно финансови. Проблемът е, че хапването ни (на мен и на цялата хайка в Центъра) се осигурява от проекти и дарения. А това са доста несигурни извори за парички и често се налага доброволци на Сдружението да заделят от собствените си закуски, за да можем да се изхранваме. А нашето клето семейство расте с всеки ден, с което нарастват и разходите...

Цели на осиновяването:

С какво аджеба ще промените нещата? Ами с осиновяването на едно пиле остава едно гърло по-малко за хранене. Освен това ще има повечко парички за „мебилировка“ на убежищата ни, а колкото ни е по-удобно, толкова повече ще можем да мислим за бъдещо поколение... и много по-скоро ще можете да видите нашето (респективно моето) потомство на свобода сред природата, из зелените поляни и балкани. Така и нашата болка ще е по-малка.

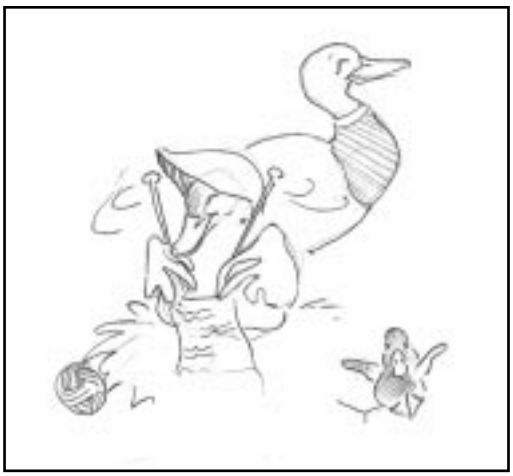

Как можете да си осиновите животно ?

За да станете осиновител, първо трябва да си изберете „питомец“. Това може да стане в следващият брой на „Бюлетинът“, където те ще бъдат представени или на място – в Центъра-Стара Загора. Съвсем скоро, лесно и бързо това ще става чрез интернет страницата на Зелени Балкани – www. greenbalkans.org. Там ще бъдат публикувани данните на приоритетните за осиновяване животни. Вие си избирате любимец, след което отивате на „документ“, попълвате приложения там договор и ни го изпращате (по електронна или обикновенна поща). Ние го подписваме и ви препращаме негово копие. И вие понасяте гордото звание осиновител... ЧЕСТИТО!

Каква е вашата полза?

„Удовлетворение“ гласи стандартният отговор в подобни случаи. Всъщност всичко зависи от гледната точка. Естествено на първо място е фактът, че по този начин ще помогнете на избрания от вас вид, а това е един различен начин за опазване природата на България. Като сравнително нова инициатива, осиновяването ще бъде широко отразено от медиите.

Така вашият пример ще бъде последван от други хора и малката помощ ще стане голяма!

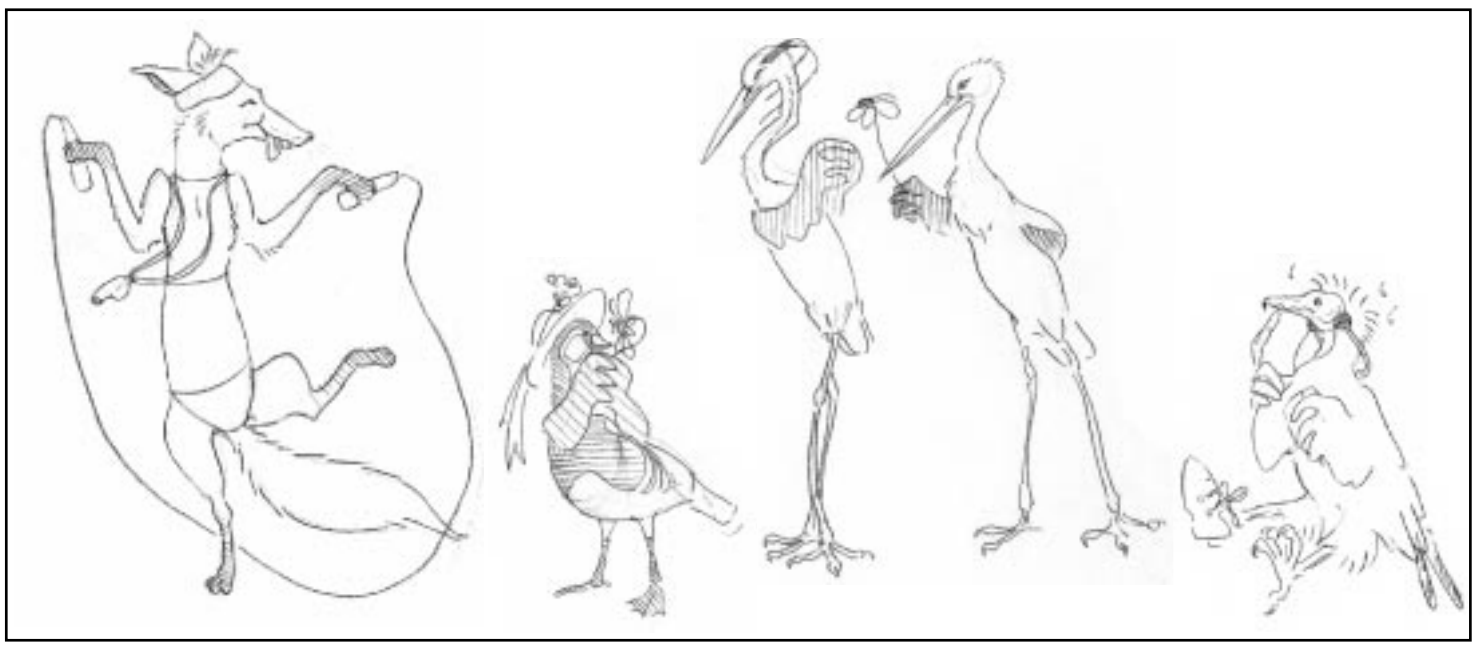

Приключи проект „Сираци осиновяват сираци“

Приключи съвместният проект на Зелени Балкани и Дом за отглеждане и възпитание на деца, лишени от родителски грижи „Мария Терезия“ – Стара Загора, финансиран от Фондация „Помощ за благотворителността в България“. Проектът „Сираци осиновяват сираци“ позволи на възпитаниците на ДОВДЛРГ „ Мария Терезия“ да осиновят и да полагат грижите за двойката розови пеликани, отглеждани в ЦРРРВ. Проведени бяха 3 еднодневни бригади в Центъра, конкурс за детска рисунка върху асфалт, изработване на постер, който беше поставен в Дома, както и работна среща с учители и директори от старозагорски училища. Работата по проекта бе широко отразена от медиите в Стара Загора, което допринесе за една от основните цели на проекта – популяризиране на инициативата за осиновяване на пациенти на ЦРРРВ.

По време на бригадите в ЦРРРВ бяха извършени общи дейности за подобряване материалната база и визията на Центъра, а осиновителите имаха възможност да се запознаят отблизо с питомците си и да полагат преки грижи за тях.

На 2 юли 2003 г. в двора на Дом за отглеждане и възпитание на деца, лишени от родителски грижи „Мария Терезия“ – Стара Загора, се състоя конкурсът за детски рисунки върху асфалт. Най-добрите рисунки бяха отличени и призьорите получиха грамоти и награди. Децата доказаха, че за успеха са необходими не само умения, а и работа в екип. Първа награда беше връчена на рисунката на един от техните осиновени любимци – розов пеликан, направена от възпитаници на Дома и доброволци на Зелени Балкани.

ЦРРРВ - Стара Загора CITES спасителен център

През 1991 г. България подписа и ратифицира т. нар. CITES конвенция, която регламентира търговията с редки и застрашени представители на дивата флора и фауна. Като страна по конвенцията, България се ангажира да обяви за незаконна и да преследва вътрешната и трансгранична търговия с диви видове, както и да изгради спасителни центрове, където конфискуваните екземпляри да бъдат настанявани до решаването на по-нататъшната им съдба.

Със заповед на МОСВ, съгласно Закона за биологично разнообразие, ЦРРРВ-Стара Загора бе регламентиран като един от общо петте специализирани спасителни центрове за страната. Другите места, определени за настаняване на животни и птици са Зоологическа градина – София и Общинско предприятие „Зоокът – Варна“. Двата центъра натоварени със задачата да приемат конфискувани екземпляри от растителни видове са Ботаническа градина при БАН в гр. София и Ботаническа градина на СУ „Св. Климент Охридски“ в гр. Балчик. Заповедта е разпратена до всички РИОСВ, както и Агенция „Митници“, за да могат служителите на съответните институции да се допитват и координират действията си с тези на центровете.

Бюлетинът се изготвя от доброволци, като част от дейностите по проект "Мобилизиране на доброволческата активност и привличане на младежи в природозащитни дейности", който се реализира с помощта на Европейската общност, като част от програма "Младеж".

Съдържанието на този проект не отразява задължително позицията на Европейската общност или Националната агенция по програма "Младеж", и по никакъв начин не ги обвързва с отговорност.

ЗЕЛЕНИ БАЛКАНИ greenbalkans.org

Програма МЛАДЕЖ

Издава: Зелени Балкани — Федерация на природозащитни сдружения, © 2003
Пловдив 4000, бул.“Шести Септември“ №160, Тел.: 032/62 69 77; Тел./Факс: 032/635921
E-mail: greenbal@mbox.digsys.bg, www.greenbalkans.org
Редактор: Елена Тилова; Предпечат: ЗЕЛЕНИ БАЛКАНИ

ISSN 1312-1693